

Nr 396.

Av herrar **Persson** i Stockholm och **Hagberg** i Luleå, om viss ändring i lagen om arbetstidens begränsning.

Personalbristen vid landets sjukhus har under krigsåren förvärrats i sådan grad, att den nu utgör ett direkt hot mot sjukvården. På sina håll är situationen särskilt oroande. Hela sjukhusavdelningar stängas på grund av att sjukhuspersonal icke finns att tillgå. En dylik utveckling är givetvis alldeles särskilt oroande i en tid, då skärpt beredskap mot epidemier och sjukdomar är nödvändig. Nuvarande tillstånd har även tvingat läkarna att följa ännu mera restriktiva regler än vanligt, då det gällt inskrivning av nya patienter. Från olika delar av landet komma nedslående rapporter. Särskilt svårt synes det vara att få personal till tuberkulossjukhusen. På Söderby sjukhus utanför Stockholm ha två avdelningar måst stängas samtidigt som ett 70-tal patienter antingen måst hempermitteras eller förflyttas, trots att de ännu icke återställts från sin sjukdom. Vid sjukhusinrättningarna i Stockholm kunde i mitten av januari drygt 150 platser inte beläggas, emedan sjukvårdsbiträden inte funnos i tillräckligt antal. Vid länslasarettet i Gävle fingo en medicinsk och en kirurgisk avdelning i höstas stänga på grund av personalbrist. Vid Piteå lasarett stängdes en barnavdelning. Vid länslasarettet i Karlstad kunde en nyinrättad barnavdelning icke öppnas, varjämte andra inskränkningar måste vidtagas. Detta är endast några exempel på följderna av personalbristen.

En cirkulärartikel från informationsstyrelsen i augusti 1943 fullständigar den bild vi gett av situationen. Artikeln innehöll en vädjan till kvinnorna att ta anställning vid sjukhusen.

Vi citera:

»Svårast är det att skaffa sjukvårdsbiträden och kökspersonal. Länsarbetsnämnden i Uppsala anger, att 'möjligheterna att tillgodose behovet äro minimala eller obefintliga'. Uppräkningen skulle kunna fortsätta med ungefär samma tema från större delen av landet. Från olika håll komma till och med rapporter om att avdelningar på sjukhus ha måst stängas på grund av personalbrist.»

Att informationsstyrelsens vädjan till kvinnorna inte ledde till avsett resultat, bottnar enligt vår mening i mycket reella orsaker. Huvudanledningen till det nuvarande alarmerande tillståndet, med en personalbrist som hotar få förödande verkningar, är att personalens arbets- och löneförhållanden icke äro sådana, att de locka den kvinnliga arbetskraften. Upprepade gånger har personalen gjort framställningar om förbättringar. Vid lasarettet

och sanatoriet för Västernorrland undertecknade för någon tid sedan 172 biträden en framställning till landstingets förvaltningsutskott om löneförbättringar. Vid akademiska sjukhuset i Uppsala sade ett 100-tal städerskor och sjukvårdsbiträden upp sig med anledning av de dåliga avlöningsförhållandena.

Begynnelselönen för biträdesgrupperna vid landstingens sjukvårdsinrättningar varierar, med undantag för Stockholms län, mellan 50 och 60, i några enstaka fall 65 kronor per månad. Till denna grundlön kommer kost samt bostad i delat rum, jämte rörligt tillägg och kristillägg. Ålderstilläggen äro synnerligen blygsamma och utgöra i regel 5 kronor per månad efter 1, 3 och 5 års tjänst och i några enstaka fall ytterligare 5 kronor per månad plus 10,9 procents rörligt tillägg och kristillägg. I några landsting är ålderstillägget något högre, detta hör dock till undantagen.

Vill man fastställa orsakerna till att personalen flyr från sjukhusen, räcker det emellertid inte med att hänvisa till dessa dåliga löneförhållanden, som landsting och kommuner böra ta i tu med i syfte att åstadkomma förbättringar. I nära nog lika stor omfattning torde missnöjet med arbetstiden och fritidssystemet ha motverkat rekryteringen och medfört uppsägningar. De regler, som gälla beträffande arbetstiden, torde i mycket ha sina rötter i gammal tradition och äro i dag föråldrade. Helt visst skulle arbetstiden kunna förläggas så, att fritiden inte splittrades i en tjänstgöringstid på förmiddagen, med några timmars uppehåll mitt på dagen för att sedan fortsätta på eftermiddagen igen. Under senaste tiden ha flerfaldiga gånger omvitnats, hur impopulär denna arbetstid är.

Problemet rörande sjukhusens personalbrist måste således, enligt vår mening, angripas från ovannämnda utgångspunkter. Det har i detta sammanhang talats om att tjänstepliktslagen skulle tas i bruk, en utväg som endast den, vilken icke förstår personalsvårigheternas orsaker, kan anbefalla. För den som allvarligt behandlar problemet står det klart, att tjänstepliktslagens tillämpning icke löser personalbristen. Genom att tvångsvis mobilisera erforderlig personal skulle man endast för tillfället få bukt med svårigheterna. För att få tillräckligt med ordinarie personal bleve man emellertid sedermera tvingad att ta itu med arbets- och löneförhållandena.

Arbetstiden för sjukvårdsbiträdena utgör i regel 54 timmar per vecka eller 216 timmar per fyraveckorsperiod. I många fall tillkommer för närvarande beredskapstjänst, vilket betyder, att sjukvårdsbiträdena ej få lämna sjukvårdsinrättningen under viss bestämd tid. Endast en mindre del av sjukvårdspersonalen har nu 48 timmars arbetsvecka eller en arbetstid av 192 timmar per fyraveckorsperiod.

Som ett led i strävandena att skapa drägliga arbetsförhållanden för sjukvårdspersonalen bör dess arbetstid nu regleras på ett annat sätt, som överensstämmer med lagen om arbetstidens begränsning av den 16 maj 1930. Även om för viss del av personalen tillämpas 48 timmars arbetsvecka, tack

vare särskilda överenskommelser, är det dock obestridligt, att sjukvårdspersonal undantages från lagens tillämpning.

Det har självfallet varit lagtextförfattarnas avsikt att med dessa undantagsbestämmelser skapa garantier för att sjukvården icke skulle försämrans genom arbetstidslagens tillämpning. Erfarenheten har emellertid numera visat, att sjukvårdspersonalens undantagande från 8-timmarslagen lett till rakt motsatt resultat. Den långa arbetstiden och arbetstidens splittring utgör ett av hindren för nyrekrytering av sjukvårdspersonal, vilket medför faror för landets sjukvård. Ett beslut av riksdagen, som gick ut på att låta 8-timmarslagen gälla även för sjukvårdspersonalen, skulle underlätta rekryteringen.

Med hänvisning till det anförda hemställa undertecknade,

att riksdagen för sin del måtte besluta att i »Lag om arbetstidens begränsning», § 1, andra stycket, punkten d), måtte utgå.

Stockholm i januari 1944.

Set Persson.

H. Hagberg.
